

Aileye İlişkin Bilgilerin Toplanması ve Değerlendirme

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLİĞİ III

ÖZEL EĞİTİMDE AİLE EĞİTİMİ

- ▶ Aile değerlendirmesinin amacı özel gereksinimli bireylere ve ailelerine, gereksinim duydukları özel eğitim ve destek hizmetlerini sağlamaktır.
- ▶ Aile değerlendirmesi, özel gereksinimli bireylerin yetersizliklerine odaklanan değerlendirme s¼recinin bir parçasıdır.
- ▶ Değerlendirme, özel gereksinimli bireyleri benzer kişilerle (norm grubu) karşılaştırmaya olanak sağlayan ve özel gereksinimli bireylerin veya ailelerinin yetersizlik ya da güçlüklerini tanılamaya olanak sağlayacak sayısal verilerin elde edildiği bir süreçtir.

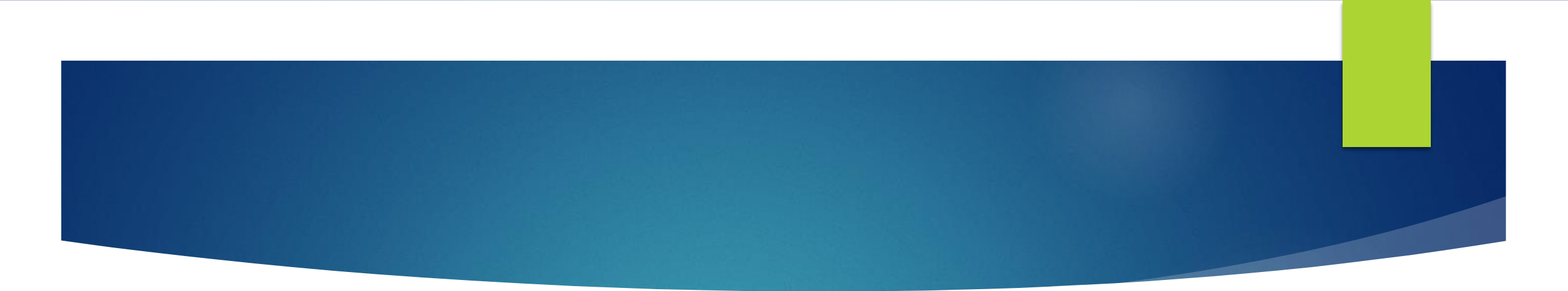
- ▶ Özel gereksinimli çocuk ve bireylerin değerlendirilmesi sürecinde ailenin değerlendirme dışı bırakılması, elde edilen bilgilerin özel gereksinimli çocuğun ya da ailesinin başarısı için gereksinim duyulan bilgilerle doğrudan ilgili olmayan sınırlı bilgilere ulaşılmasını sağlar ve çoğu zaman çocuğun gelişimi için önemli olabilecek bilgilerin atlanmasına neden olabilir.
- ▶ Değerlendirme sürecinde özel gereksinimli çocuğun ve ailesinin değerlendirilmesi sürecinde ailenin ve çocuğun şimdi ve gelecekte içinde buldukları çevresel koşulları dikkate almak önemlidir.

Ailelere ilişkin bilgi toplama yöntemleri

- ▶ Bilgi kaynakları
- ▶ Görüşme
- ▶ Gözlem
- ▶ Ölçek, anket, envanterler,

Bilgi kaynakları

- ▶ Aile deęerlendirmesi,
 - ▶ çocuğun ve ailenin karakteristik zellikleri
 - ▶ Ailenin günlük rutinleri ve
 - ▶ Yapısal zellikleri gibi farklı türde bilgileri içermelidir

-
- ▶ Çocuk, annesi, babası, büyükanne-büyükbabası, kardeşleri, öğretmenleri bilgi toplama kaynakları olabilmektedir
 - ▶ Ev, okul, toplumsal ortamlar ile farklı toplumsal bağlamlardan bilgi elde edilmelidir
 - ▶ Bilgi toplama süreci sürekli olmalıdır
 - ▶ Aile değerlendirilmesi, eğitim programının planlanması amacıyla gerçekleştirilmelidir

Görüşme

- ▶ Önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim sürecidir (Stewart ve Cash, 1985; Akt., Yıldırım ve Şimşek, 2008).
- ▶ *Yapılandırılmış görüşmeler*, soruları ve nasıl uygulanacağı önceden planlanmış ve standart olarak belirli işlemlerin yapıldığı bir görüşme türüdür.
- ▶ *Yarı yapılandırılmış görüşmeler*, yapılandırılmış görüşmenin esnek biçimidir. Sorular önceden hazırlanır ancak görüşme esnasında açıklama ve eklemeler yapılabilir.
- ▶ *Yapılandırılmamış görüşme*, esnek ve doğal görüşmedir. Serbest görüşme ya da plansız görüşme.

- ▶ Etkili bir aile görüşmesi için
- ▶ **Görüşmeye hazırlık:** olumlu bir tutum içinde olun. Aileye uyumlu olun ve aileyi anlamaya çalışın. Ailenin sürece ilişkin zamanlamasına ve önceliklerine karşı duyarlı olun.
- ▶ **Görüşmeye başlarken:** dostça bir selamlaşmayla başlayın. Toplantı için gereken zaman, toplantının nasıl yapılacağı ve görüşmede paylaşılacak olan bilgilerin gizliliği gibi önemli ayrıntıları aileyle paylaşın. Etkileşim için gereken fiziksel çevre düzenlenmesini yapın. Bunun için etkileşimi kısıtlayacak ve dikkati dağıtacak özellikteki nesne vb. ortamdan uzaklaştırın. Ailenin yanında bebeği ya da küçük çocuğu varsa toplantı süresince birinin bu çocuklarla ilgilenmesi için önlem alın.

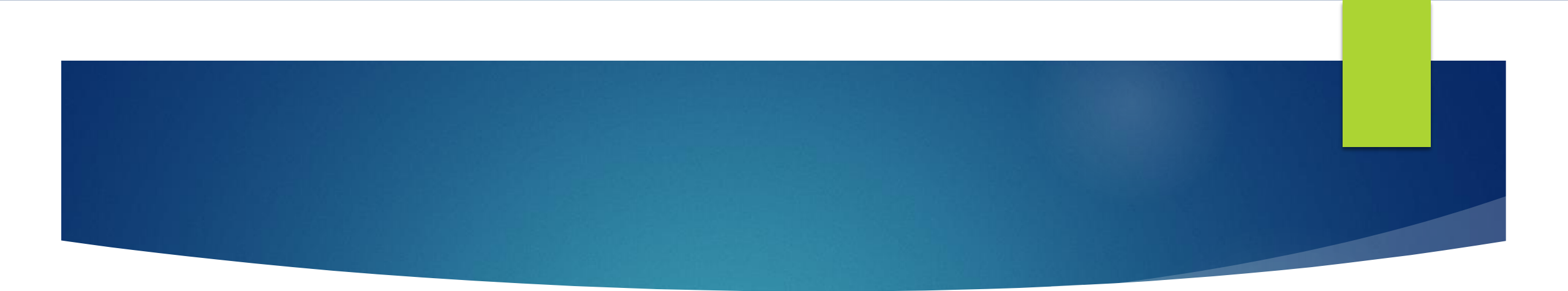
- ▶ **Görüşme evresinde:** aileyle iletişim kurarken açık ve dürüst olun. Empati gösterin ve profesyonel/mesleki bir dil kullanmayın. Anne-babanın çocuklarıyla ilgili yeterliliklerine ve uzmanlıklarına onay verin. Ebeveynleri etkin katılım göstermeleri ve soru sormaları için cesaretlendirin.
- ▶ Aktif dinleyin
- ▶ Aileyi katkıda bulunması için teşvik edin. Bunun için, doğru anladığınızı kontrol edebilmek adına ailenin söylediklerini yeniden ifade edin ve konuşmalarındaki önemli noktaları özetleyin.
- ▶ Ailenin ifade ettiği duyguları sözcüklerle yeniden ifade edin. Toplantı boyunca olumlu iletişim kurun. Ailenin kendi yaşadıklarını anlatmasına izin verin.
- ▶ Ailenin yaşadıklarına önem verdiğinizi gösterin.

- ▶ Kendini beğenmiş ya da büyüklük taslayan bir edayla tepkiler vermekten kaçının. Sizden istenmemiş öneriler vermeyin. Vaktinden önce, alelacele çözümler önermeyin. Soru sormuş olmak için ya da çok fazla miktarda soru sormayın. Ne hissettiğinizi biliyorum gibi klişe sözler desteksiz empati tepkileri göstermeyin.
- ▶ Rahat bir vücut dili kullanın. Sorunları duyarlı bir şekilde açıkça ifade edin. Çözömlenmemiş sorunları tanımlayın. Duyarlı ve etkili bir biçimde bilgileri derleyip toparlayın. Sorunların normal olduğunu belirtin ve güven verin. Gerekiyorsa bir sonraki toplantıya ilişkin programı birlikte belirleyin.

- **Toplantıyı bitirme evresinde:** kaynaklar, öncelikler, gereksinimler ve ilgili konular gibi toplantı süresince üzerinde durduğunuz konuları özetleyin. Yaptığınız özetlemenin tüm konuları kapsayıp kapsamadığını ve eklemek ya da belirtmek istedikleri bir şeyin olup olmadığını aile üyelerine sorun. Bundan sonraki süreçteki değişime ilişkin olumlu ve gerçekçi beklentilerinizi açıkça ifade edin. Ailenin göstermiş olduğu katılımı, çabayı ve bu görüşmeye zaman ayırmış olmalarını takdir edin. Görüşmeye ilişkin herhangi bir soruları, düşünceleri ya da kaygıları olup olmadığını sorun ve gerekiyorsa ek bir toplantı zamanı belirleyin.

Gözlem

- ▶ Bir nesnenin, olayın veya gerçeğin, niteliklerini bilmek amacıyla dikkatli ve planlı olarak incelenmesi
- ▶ İnceleme sonucu elde edilen değer
- ▶ Çeşitli araç ve gereçlerin yardımıyla olayların nedenlerini bilmek için uygulanan bilimsel yöntem
- ▶ Bir yazı veya eseri yazmaya başlamadan önce konuyla ilgili gerekli bilgi deney ve incelemeyi yapma işi

-
- ▶ Sistemli gözlemler
 - ▶ Sistemsiz gözlemler
 - ▶ Yapılandırılmamış gözlem
 - ▶ Yapılandırılmış gözlem
 - ▶ Doğal olmayan gözlem
 - ▶ Doğal gözlem
 - ▶ Katılımsız gözlem
 - ▶ Katılımlı gözlem

Ölçek, anket, envanterler

- ▶ Ölçülmek istenen bir yapının çeşitli düzeylerine sayı ya da sembollerin tahsis edilmesi sürecine ölçekleme denir
- ▶ Bir değişken üzerindeki puan genişliğine ya da kategoriler setine ölçek denir
- ▶ Geçerlilik
- ▶ Güvenirlilik